

## Економіка та курси за вибором економічного спрямування

У 2025/2026 навчальному році економіка може вивчатися на профільному рівні в 10-11 класах.

Відповідно до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 № 1493 зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31.03.2020 № 464) (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0408729-18#Text>) на вивчення економіки на профільному рівні відведено таку кількість годин:

| Клас   | Кількість годин за програмою | Кількість годин на тиждень |
|--------|------------------------------|----------------------------|
| 10 кл. | 105                          | 3 (орієнтовно)             |
| 11 кл  | 105                          | 3 (орієнтовно)             |

Навчання економіки буде здійснюватися за такою програмою – «Програма для закладів загальної середньої освіти. Економіка. 10-11 класи. Профільний рівень» (наказ МОН від 23.10.2017 № 1407). Програма розміщена на офіційному вебсайті МОН (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>). Для глибшого засвоєння матеріалу та набуття учнями/ученицями практичних навичок рекомендовані практичні роботи, кількість яких відображена у програмах:

| Клас                       | Кількість практичних робіт |
|----------------------------|----------------------------|
| 10 кл. (профільний рівень) | 5                          |
| 11 кл. (профільний рівень) | 8                          |

Практичні роботи (їх тематика) вказані в пояснювальній записці до програми, а також розміщені у змісті програми. Результати виконання практичних робіт оприлюднюються в класі та оцінюються вчителем/вчителькою.

Обов'язковими для оцінювання є 2 практичні роботи за семестр. Письмові роботи з економіки, у тому числі тематичні, що виконуються протягом семестру, після завершення вивчення теми можуть виконуватися у різному форматі. Підсумкова контрольна робота, одна на рік, виконується письмово і є обов'язковою. Рекомендуємо у письмову роботу включати тестові завдання та економічні задачі. Завдання письмової роботи добираються вчителем/вчителькою.

Звертаємо увагу, що відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 № 1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» «за наявності належних умов як вибірково-обов'язковий предмет може вивчатись фінансова грамотність». Для викладання фінансової грамотності пропонуються такі навчальні програми для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти:

- «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?», що розрахована на 35 годин (лист МОН від 28.05.2019 № 1/11-4995);
- «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?», що розрахована на 105 годин (лист МОН від 27.05.2019 № 1/11-4962).

Є навчальний посібник (підручник) «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист МОН від 27.05.2019 № 1/11-4963) та робочий зошит для учня/учениці «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 20.06.2019 № 22.1./12-Г-380). Зазначені навчальні матеріали (програми, підручник, робочий зошит) розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України (режим доступу: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchalni-materiali-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki/navchalni-materiali-fiansova-gramotnist-fiansi-shcho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasiv> ). А також є підручник «Фінансова грамотність (рівень стандарту)» підручник для 10 (11) класу закладів загальної середньої освіти, авт. Письменний В. В. (наказ МОН від 11.04.2023 № 415), режим доступу:

<https://lib.imzo.gov.ua/konkursi/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-10-klasu/konkursniy-vdbr/fiansova-gramotnst/fiansova-gramotnst-rven-standartu-pdruchnik-dlya-1011-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-avt-pismenniy-v-v/> ).

Перелік основних навчальних програм та навчальних програм курсів за вибором та факультативів, основних та додаткових підручників і навчальних посібників, методичної літератури з економіки та фінансової грамотності, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в закладах загальної середньої освіти на 2024/2025 навчальний рік, розміщено на

офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» і можна ознайомитися за посиланням:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit#gid=1437528076> (у цих методичних рекомендаціях використана інформація станом на 20.08.2025).

Курси за вибором економічного спрямування можуть викладатися за рахунок варіативного компонента змісту освіти для забезпечення пізнавальних і освітніх потреб старшокласників/старшокласниць та використовуватися незалежно від обраного профілю навчання й стати актуальними для учнів/учениць основної школи. Провідними залишаються курси з фінансової грамотності, які також забезпечують реалізацію наскрізної змістової лінії «Підприємливість та фінансова грамотність». Курси за вибором із фінансової грамотності для 5-9 класів (5 клас – «Родинні фінанси», 6 клас – «Фінансово-грамотний споживач», 7 клас – «Фінансова культура», 8 клас – «Прикладні фінанси», 9 клас – «Економіка та фінанси») мають навчально-методичне забезпечення, яке розміщене на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/>). Викладання курсу за вибором «Економіка» у 8 (9) класі відбувається за: навчальною програмою «Економіка. Програма курсу за вибором для учнів 8 (9) класу (35 годин) закладів загальної середньої освіти», автор Майбогіна Н. В. (лист ІМЗО від 04.07.2019 № 22.1/12-Г-571); навчальним посібником «Економіка» для учнів 8 (9) класу закладів загальної середньої освіти», автори: Ж. Шіленс, М. Вишняускайте, Н. Майбогіна (лист ІМЗО від 04.07.2019 № 22.1/12-Г-572). Навчальну програму і посібник можна завантажити, використавши посилання: [https://drive.google.com/drive/folders/1o4-0nIPQjMjtdWsQD\\_LN-UN2V30sfqsp?usp=sharing](https://drive.google.com/drive/folders/1o4-0nIPQjMjtdWsQD_LN-UN2V30sfqsp?usp=sharing).

Суттєву допомогу для підвищення фахового рівня та в підготовці до навчальних занять учителям/вчителькам також надають фахові періодичні видання та інтернет-ресурси (наприклад, «Портал споживача» (<https://www.gpp.in.ua/>), «Національний банк України» (<https://bank.gov.ua/>), «Центр фінансових знань «ТАЛАН» (<https://talan.bank.gov.ua/>), «Всесвітній тиждень грошей» (<https://events.bank.gov.ua/gmw2024/>) тощо. Національний банк України розробив безкоштовний дистанційний курс підвищення кваліфікації для педагогів «Фінансова грамотність для освітян» (курс доступний для проходження на освітній платформі Prometheus за посиланням: [https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+NBU101+2024\\_T1](https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+NBU101+2024_T1)). Рекомендуємо освітні серіали, що розміщені на платформі «Дія. Освіта» ([https://osvita.diia.gov.ua/courses?param\\_appointment=9](https://osvita.diia.gov.ua/courses?param_appointment=9)). Для проведення

позакласних заходів учителям/вчителькам економіки варто пам'ятати про певні пам'ятні дати (наприклад, Всесвітній тиждень грошей (Global Money Week), Всесвітній день заощаджень тощо).

*Зоя БЕЧКАЛО, методист відділу розвитку природничих та математичних дисциплін Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В.Остроградського*